

IZR. TANÜGYI ÉRTESSÍTŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz VI., Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

TARTALOM: Szabad-e földnunk hitközségi iskoláinkat? Irta: Vitt József. — A körök életéről. Irta: Szöllősi Jenő. — A gyermeki lélek megfigyelése. Irta: Nagy József. — A templomszentelés ünnepe. Irta: Dóri S. Zsigmond. — Az orsz. izr. tanítóképző-intézet értesítője a XLIII. és XLIV. tanévről. 1899/1900, 1900/1901. Közli: Bánóczy József. Ismerteti: Árvay Béla. — Szemle. — Egyesületi élet. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

Szabad-e földnunk hitközségi iskoláinkat ?

וכל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן מחרימין את אנשי העיר עד שמושיבין מלמדי תינוקת, ואם לא הושיבו מחריבין את העיר. ר"מ"ב"ס" הלכות ת"ת פ"ש"ה"א.

Igen régen, mikor még a mai értelemben vett általános tankötelezettségről a világ nem is álmodott, a zsidóknál már szentesített törvény készítette a hitközségeket iskolák fölállítására.

„*A mely község iskolát nem állít, átok alá vetessék, romboltassék le.*” Így szól a fent eredetiben idézett törvény, mely az iskolák állítását a leg-súlyosabb büntetés terhe alatt elrendeli.

Bizonyára e régi törvény szoktató nevelésének köszönhető az ujabbkori zsidóságnak azon bámulatra méltó áldozatkészsége, melylyel a nehéz anyagi-, kedvezőtlen társadalmi- és súlyos politikai viszonyok közepette, a hol csak lehetett, iskolákat alapított és tartott fenn. Nem volt már szükség a törvény nógató intelmére az ujabb korban; az iskola szükséges volta a zsidóság ösztönszerű tudatába ment át. Eléggé bizonyítja ezt ama körülmény, hogy 20—25 tagot számláló hitközségek aránylag modern iskolákat állítottak; hogy falun lakó 4—5 szegény zsidó óriási küzdelemmel, a falatot megvonva a szájtól, gondoskodott tanhelyiségről és tanítóról.

Igy a *legújabb* időig, mely úgy látszik, a zsidó hitközségek némelyikének fölfogását, a zsidó iskoláknak a zsidóságra való jelentőségét illetőleg, alaposan módosította. Sajnos, a legújabb időben akadnak hitközségek, melyek szemet hunynak iskoláik jelentősége felett, de nagy szemmel nézik a kerek számokat, melyek iskoláik fentartási költségeit tüntetik föl. Az új idő, az anyag kora, megrontotta sziveiket.

Vége hát az áldozatkészségnek, vége ama tipikus idealizmusnak, mely a *ma* hasznát a jövőért, az egyéni célért a közért fel tudja adni? Hál'

Istennek, még nem egészen. Még mindig csak szórványosan halljuk azt a megdöbbenő hírt, hogy egy-egy hitközségben az önérzetnél, a céltudatos-ságnál nagyobb a pénz szeretete. Még mindig csak *kevés azon hitközségek száma, melyek iskoláikat fõntartják*. Ezek kedvéért veszem igénybe zsidó iskoláink egyetlen szószólójának első lapját, hogy elemezzem előttük *a zsidó iskolának a zsidó hitéletre, a zsidó polgári életére való hatását*. Hadd lássák, mit löktek el maguktól.

Elemzésemet a régi zsidó iskola kitűzött céljának idézésével kezdem:

”יפה תורה עם דרך ארץ”

„Az Istennek és az életnek kell nevelni.”

A hol iskola nincs, ott e cél el nem érthető; ott az emberek erkölcsi lazák, a polgári életre való készütség satnya és e szerint a fentebb idézett törvény-szabta büntetés *természetes bûnhódésként* áll elő. *Átok* van az olyan községen; *elpusztul* az olyan község.

Ennyit ősi hagyományaink velõségének és *értékének* illusztrálására. És ha most az önmagukról megfeledkezett hitközségeink iskoláikat a nekik *olcsóbb* községi, vagy állami iskolával vélik pótolhatni, akkor nagyot tévednek. A felekezeti iskola, T. Hitközségek, a mellett, hogy a vallást nagyobb tárgyi- és nagyobb idõkeretben behatóbban tanítja; a mellett, hogy a vallás szabványainak gyakorlatával istenes, erkölcsös életre szoktatja növendékeit: még a világi tantárgyak nyújtotta ismereteket, pl. a természetrõl szólókat is fölhasználja a vallásos érzület fokozására, mindig ügyelve arra, hogy a nyújtott ismeretek esetleges félreértése, vagy félremagyarázása folytán a zsenge lélekben kétely ne támadjon a vallásos hagyományok iránt. Mint általában a felekezeti iskolának, úgy különösen a zsidó iskolának egyik fõcélja volt mindig, igazán vallásos és ennek révén erkölcsös egyedet nevelni. Igen, vallásos egyedet kell nevelnünk, kik az élet harcsterén folytatott küzdelemben ellankadva, vallásos érzületekbõl erõt és reményt merítvén, kétségbe ne essenek; kik válságos percekben, bajaikban, megnyugvást ne a gyilkos fegyverben, de az ég felé irányított fohásban leljenek; kik igazi vallásosságból folyó erkölcsös életet élve, tudatos önértékõkben és kiérdemelt közbecslésben találják föl boldogságukat.

T. Hitközségek! Az Önök gyermekei, kik 1—2 heti órai adagokban nyerik a kétes értékû hitoktatást, kik a világi tárgyak elõadása alatt egy jottányi vonatkozást sem hallanak vallásukat illetõleg, hacsak olyant nem, mely még a szülõi házból hozott benyomásokat is megrontja: lesznek-e ily vallásos zsidókká? És mivel egyéb vallásban nem gyakoroltatnak, lesznek-e általában vallásos emberekké? Ezek után meg azt kérdelem, tudják-e, hogy mi az ember vallás nélkül? Venyige karó nélkül, melyet a legkisebb szellõ lekonyít. Sívár tanulás, mely a szép, a nemes, a magasztos iránt érzékkel nem bírván, az igazi örömet nem ismeri. Gyáva lélek, mely reményeinek célpontot nem találván, örökös aggályok által gyötörtetve, állandó boldogtalanságban tölti életét. Fohása nyögés; imája jajveszéklés. Egyik sem nyújt megnyugvást.

Hát így akarják Önök véreiket nevelni? Ilyen boldogságot akarnak Önök véreiknek szerezni? Ezért nagyon érdemes volt föladni csemetéik

jövendőbeli lelki boldogságának várát! Érdemes volt a kárhozatért, a lelki pusztulásért!

Önkéntelenül tollamba folyik itt csodálkozásom azon lázas előzékenység fölött, melylyel fölülről elősegítik eltévedt hitközségeink azon törekvéseit, melyekkel iskoláik terhétől szabadulni igyekeznek. Tán nemzeti érdek parancsolja ezt? Hiszen a zsidó iskolák hazafias működését még senki sem gáncsolta eddig! Avagy korunk erkölcsössége oly szilárd, hogy annak alapját, a vallást, lazíthatjuk minden aggály nélkül? Bizony-bizony arra intenek a kor jelei, hogy a *hazafias* felekezeti iskolákat megerősítsük, támogassuk inkább, mintsem bezárjuk!

Lássuk a zsidóság szempontjából az érem másik oldalát. T. Hitközségek! Hogyan neveltek az Önök iskolái a polgári életre? Ugy tudom, hogy a közép- és felső iskolába jutott zsidó fiúk, általánosságban mondva, első helyen boldogultak. Ugy tudom, hogy az iskolájokból a műhelybe, vagy üzletbe került fiúkról, általában a zsidókról az lett állítva, hogy nagyobb intelligenciával, erősebb készültséggel lépnek ki az életbe. Gondolkodtak-e már azon, hogy mi lehet ezeknek a dolgoknak az alapja?

A faji jellegnek idevágó elmélete ma már nevetséges és le is járta magát. Keressenek csak más alapot és megtalálják, hogy az Önök iskolái tanítóik odaadó buzgósága és az Önök rendelkezési joga révén nemcsak becsületesen földolgozták a népiskola eddigi tantervét, de már régibb időkben is túl mentek annak keretén; megfogják Önök találni, hogy a zsidó iskola tekintetbe vévén a zsidóságnak a munkafelosztásban történeti következetességgel jutott eddigi specziális szerepeit, mindig igyekezett azon ismereteket behatóbban nyújtani, melyek e szerepek betöltésére fokozottabb mértékben voltak szükségesek, el nem hanyagolva e mellett a többit sem. Megfogják találni e szerint, hogy a zsidó miért vitt munkakörébe nagyobb intelligenciát, több készültséget. Kérem, az állami iskola lesz-e, *lehet-e* tekintettel az Önök specziális viszonyaira? Bizonyára nem.

Összevetve a mondottakat, nem bámulatos-e, hogy *egy* hitközség is akad, mely a zsidó iskolának életbevágó szolgálmányaiért bármily nagy összegű ellenértéket sajnál; hogy *egy* hitközség is *akadt*, mely, hogy iskolája fölösztatásával terhein könnyítsen, nemzedékeinek *szellemi* és bizonyos tekintetben anyagi jólétét kockáztatja? Szomorodott szívvel kerdezzük hát:

Szabad-e föladvunk az iskolát?

Elmondtam, miket az adott keretben elmondani lehet. Kartársaimhoz fordulok immár. Ismert valláserkölcös érzületekre apellálok, a hitrokoni kötelességre hívom föl, de saját érdekekre is figyelmeztetem, midőn arra kérem, hogy hatáskörükben lankadatlan buzgósággal igyekezzenek hitfeleinket meggyőzni azon veszélyről, melyet az iskola föladása rájuk nézve rejt. Kartársaim az iskola föladásának hátrányait *előszóval* részletesebben mutathatják ki a helyenkénti viszonyok szerint. Ne szűnjenek meg ez irányban működni! Törekvéseiket siker koronázzandja és felekezetünknek, melynek szolgálására hivatta vagyunk, azzal a legnagyobb szolgálatot teendettük.

Vitt József.

••

A körök életéről.

E lapok mult havi számában szóvá tétetett a körök élete. Elmondja ott a „Fiók-köreink“ —*d* jegyü írója, hogy egyesületünk derék vezetősége módját keresi annak, *hogyan lehetne a körök életébe pezsgő elevenséget, tartós élénkséget varázsolni?* Cikkelyének további folyamán javaslatokat tesz, melyektől a körök „munkás életre ébredjenek.“

Ez az *ébresztő*, — a javaslatok — késztetnek engem arra, hogy a szó-lás jogával éljek s megfújjam ellene a — *riadót!* Mert tartok tőle — és ezt hangosan mondom — hogyha a körökre rákényszerítjük —*d* javaslatait, akkor azok mihamar halálnak halálával mulnak ki. Azokkal az eszmékkal és elvekkkel nem lehet a körökbe *életet lehelni!*

Egészen más sora van annak!

Azt —*d* is elismeri, hogy a körök életre hívásuk első idejében „tagadhatatlanul szép erkölcsi sikert mutattak föl.“ Szóval, éltek köreink már virágkört is, ami fényes bizonyossága annak, hogy a körök *szervezetében* nincsen semmi hiba; és „az ülések is mind kielégítették az igényeket,“ hogy a —*d* nyelvén szóljak. És ő mégis *a körök újjászervezésére* hív fel bennünket! Helytelennek tartja ugyanis azt a *dicséretes törekvést*, hogy minél több kör létesüljön, és nem tartja szükségesnek azt az *igazi életszükségét* a köröknek, hogy *minden évben* gyűlésezzenek. Hogy miért és mennyivel jobb ez a tuncnyaság, a semmittevés a szorgos munkánál, annak én nem vagyok a megmondhatója! de —*d* is adós maradt a meggyőző szóval. Az ő javaslatainak a célja nem egyéb, mint törvényes formát adni a — munkátlanságnak.

A körök életét szabályozó alapszabályok életet, munkát követelnek. —*d* nem leli meg ennek a módját, s hogy a lelkiismeretünk nyugodt legyen, benyújtja a halál §-t s *jogot* ad a tétlenségnek. *Ezek a javaslatok* — a kényelemszeretet s tétlenség e duzzadó emlői, csak *nemtörődömségünket táplálják és nevelik nagygyá.*

Ezekkel szemben azt látom én, hogy nincs a körök körül semmi baj, belső szervezetük pedig kitünő. Egy kis irányítás a központból, egy kis sarkalás a munkára és — hatalmas erővel indul meg újból a megakadt munka.

Ne tessék elfeledni, hogy egyesületünk, mint olyan, csak 3 évenként tart közgyűlést. Már ez az egy ok is amellet szól, hogy a körök *mindenfelé, minél gyakrabban* adjanak magukról életjelt. Úgyszólván egyedül a körök vannak arra hivatva, hogy egyesületünknek propagandát csináljanak. A körü gyűléseken ezer alkalom kínálkozik arra, hogy az anyaegyesületnek híveket, tisztelőket és minden rendü tagokat toborozzunk.

Ez okból legyen megfelelő *munka-programmunk!* Mellette pedig legyen a körü gyűlés *napirendje* is érdekes és változatos. Ilyenformán: 1. Elnöki megnyitó. 2. Mintatanítás. 3. Vitatétel. 4. Értekezés. 5. Mintatanítás. 6. Folyó ügyek.

Az elnöki megnyitó pillantson vissza lehetőleg az egyesület történetére, emelje ki röviden mindazt, miket az iskola, a felekezet, a tanítóság érdekében kivívott. Mutasson rá az egyesület céljára, vagyónára, jótéteményeire s a rendelkezésére álló ama eszközökre, melyekkel célját elérheti. Sorolja fel az év folyamán belépett tiszteleti, pártoló, és rendes tagokat, a tagok számát, az alapítókat, hagyományozókat; alapítványait és ösztöndíjait. Egyszóval adja jellemzését az egyesületi életnek, hogy belőle minden új tag, de meg a vendég is tiszta, kerek képet alkothasson magának; hogy a vendég *tudja*, hol van most. Hallván ezeket, mindmegannyi tettere készebb legyen. Buzdítson tehát „frázisok“ nélkül.

Mindezek, kedves Kartársak, kívánatossá, *szükségessé* teszik, hogy minél több helyütt, mentől gyakrabban látassuk magunkat, hallassunk magunkról. Hadd essék rólunk sűrűbben szó. A mi czélunk a lelkesedve munkálás útján toborozni híveket úgy a tanítóság, mint a társadalom köréből. Minekünk a munka terhétől félnünk nem szabad. Ha még oly csekély egy-egy kör tagjainak a száma, legyünk munkabírók mindannyian. Azt pedig nem akarom mentségül elfogadni, hogy a vidéki kartársak vándorüléseiken vonakodnak egy helyen többször megfordulni. Miért? Térjen ki a kör a megvendégeltetés alól, ha terhére van. (Napi és fuvardíjat adnak a hitközségek.) De dolgoznia a saját és az egyesület érdekében minden tagnak, minden körülmények közepette *kell*.

A napirend 2.-ik és 5.-ik pontjául a *minta-tanítást* ajánlottam. Ennek fölötté nagy értéket tulajdonítok. Már 1895 ben megírtam e lapok hasábjain, hogy „ez a *tanítói* név mérője. Szükségesnek vélem itt megemlíteni egy bíráló-bizottság körönkinti szervezését; feladata a minta-tanítást különösen megfigyelni s beható kritikát gyakorolni felette. A birálat zárt körben történik s az eredményt pontokba szedve hirdeti ki. Aki még valami hibát vagy dicserni valót lát itt, hozzáfűzheti. Mert tudnivaló, hogy nem igen kísérik figyelemmel a tanítást, ami pedig baj; nagy baj. Megdupláztam e pontot s kétszeres figyelmet kérek ráfordítani. Természetesen itt is tekintetbe veszem a jelenlevő két elemet: tanítót és vendéget. A minta-tanítás volt eredetileg a tanítógyűlések magva, mely immár erős törzsszé nőtte ki magát s számos termőképes oldalágat hajtott. A gyököt tehát ápolni kell; hiába tisztogatjuk az ágakat, ha a gyökér elkorhad, a zöld lomb sárgul, lehull s kidől a törzs. Ezért egy tanítással be nem érhetjük. S milyen ez az egy is, ami tartatni szokott. Szinte olyan pótlék — rátukmáljuk egyre, hogy egyrészt több pontból álljon a napirend, másrészt, hogy az illető ambíciójának is jusson valami. Nem oda, Uraim! Mester minden tanító! De mikor a mester tanulni jő, a művészt akarja hallani; a vendég is vágyik egy csinos tanításra. Meg kell döntenie azt a fölfogást, mely mindent a „nádi pálcának“ tud be. S meg is lehet. Tapasztalatból szólok. B—n tartotta egy ízben a bácsvármegyei kör gyűlését. Ekkor a minta tanítás remekelt. Ujjongott tanító és vendég, igazán élveztek e rövidke kis idő alatt. Élénk tapssal jutalmazta meg a tanítónőt. Egy álló hónapig erről a tanításról beszéltek, ahol csak megfordultam. Azt kérdelem hát, mikor akadhat fényesebb alkalom, ahol a tanító bemutathatja a nagy közönségnek a „tanítót“? s ahol látja a szülő a valóságot: ime így öntöm én fiadba a tudományt. Lát is az a szülő iskolát, tanítást máskor! Belépnie oda tanításközben „*tilos*.“ Maga az iskolaszéki tag is alig néz egyszer feléje. Pedig kétszeresen érdekelt fél. Kérlek hát, Kartársak, vegyünk fel állandóan 2 mintatanítást a magatok javára, hogy tanuljatok tanítani, és a magunk javára, hadd ismerje fel a szülő bennünk a tanítót. Így fűzzük szorosabbra a viszonyt a család és iskola közt.“

A *vitatételt* (értekezést) illetőleg nagyon üdvös hatásúnak tartanám azt az újítást, hogy *a központ adjon ki a köröknek megvitatásra minden évben egy tételt* (legyen az akár tanügyi, akár tanító-társadalmi). Ennek a tételnek a megvitatása minden körre nézve kötelező. Ezenfelül lehet a körnek még 1—2 szabadon választott tétele is. A vitatétel eszmemenetét a központ megküldi minden tagnak. A kör megbiz egy pro- és egy kontraelőadót. Így aztán elesik a panasz, hogy nem akad „felolvasó, munkás.“ *Beszélni* mindenki tud és akar. *Okosan beszélni* pedig minden felszólaló — fog.

Ilyen berendezkedéssel és erős akarattal, hiszem, megindul az élet.

Csak még azt jegyzem meg — *d* kartársunk *megnagyobbított köreire*, kerületére, hogy számolt-e ily esetben az út hosszúságával, fárasztó voltával, drágaságával és az idővel? Mert ezek mind otthon marasztalják az embert.

Egyesületünk hatalmas, termőképes fájának a körök a táplálói, éltető elemei. Fontoljuk meg százszorosán az „újitásokat“, nehogy az elcsenevészedett gyökereken át minden baj belevegye magát az egyesületbe, s teljesen képtelenné tegyen a munkára.

Budapest.

Szöllősi Jenő.

A gyermeki lélek megfigyelése.

Irta: *Nagy József.*

Egy hatalmas nyugoti szélvész kerekedett, mely újnak látszó divatos eszmét vetett felszínre: a gyermeki lélek megfigyelését. Az eszme Nyugat-Európa egyes országaiban erősen tombolt és erejének tetőpontját a yankék hazájában: Észak-Amerika Egyesült-Államaiban érte el. Hogy a szélvész fuvallatai kedves hazánkba is eljutottak, az csak természetes; természetes volna, ha nem is a gőz és villam korszakát élnők. De hogy nálunk megmaradjon a kellő korlátok között és levonva a rendelkezésre álló eredményből a kellő tanulságot, az a gyöngye szellő hóbertos szélvészszé és viharrá ne dagadjon: csak rajtunk, tanítókon, mulik.

A gyermeki lélek két szempontból kerülhet megfigyelés alá, u. m. physiologiai, vagyis élettani és az összehasonlító psychologia, vagyis lélektani szempontból. Az első kiterjeszti figyelmét a gyermek megszületése első percétől annak minden megnyilatkozó életmozzanatára (mikép rendelkezik érkeivel, mikor és mikép kezd látni, hallani, szagolni stb., mosolyogni, hajlamai stb. stb.). Művelői között még olyanok is akadnak, kik a kisebb nagyobb ártatlan porontyokat nem minden veszély nélküli kísérletezésnek vetik alá és a diagnosisok megállapításánál — nem tudom hányadízigen — még az ösöket is figyelembe veszik. A második a gyermeki lélek tartalmát bizonyos statisztikai módszer útján puhatolja, pl. bizonyos egykoru sereg gyermekhez egyenkint bizonyos kérdéseket intéznek; az e kérdésekre adott feleletekből állapítják meg a gyermek értelmi fokát.

Mindkét iránynak az volna a feladata, hogy a tanulmányokból leszűrődő igazságokat és tanulságokat a gyakorlati nevelés-tanítás javítására használja föl. Csakhogy számos gondolkodó fő már régebben tisztában van azzal, hogy a tulságba vitt kísérletezésnek és tanulmányozásnak részint csekély, részint semmi gyakorlati haszna nincsen.

Mint már az előadottakból is kitűnik, a divatos eszmének tulhajtott művelését nem tartom föltétlenül követendőnek; de semmi esetre sem oly mérvben, mint ezt a részint tulbuzgó, részint vakon a divatot utánzó, de keveset vagy fölületesen gondolkodó paedagogusok teszik. Mielőtt ezen nézetemet indokolnám, szabadjon néhány, ugynevezett lélektani megfigyelést felsorolnom, melyet néhány hónap óta részint a családi körből és iskolából, részint azokon kívül följegyeztem; többnyire úgy, mint az a gyermeknél önként jelentkezett. Teszem ezt részint azért, hogy beigazoljam, miszerint a magam személyét illetőleg nem akartam a dolog könnyebb végét fogni; részint azért, hogy az eredményt, vagy talán jobban mondva az eredménytelenséget, konstataljam.

I. Óvodaköteles $3\frac{1}{2}$ éves gyermeknél: 1. A foszladozó falat egy nagy késsel fejt a cseléd a konyhában, mire a kis fiu megáll hátra tett kezekkel és kérdőre vonja a cselédet: „Hát magának ki engedte meg, hogy a falat kotorja, nem tudja, hogy a mama megver, ha a falat kotrom? Maga meg már mennyit lekotort!“

2. Majd később jobban szemügyre veszi a kotrásnál használt kést és megjegyzi: „Ez a kacsáknak a kése, de nem esznek vele, hanem ezzel vágják a kacsáknak a levelet.“

3. Nyakára mutatva, kérdi tőlem: „Ugy-e, papa, ez az arczom?” „Nem, fiam ez a nyakad”, és homlokán kezdve, kezemmel megmutatom neki az egész arczát. Most homlokára mutat a kis fiu és mondja: „Hiszen, ez a homlokom!” Ismét megmutattam tenyeremmel az arczát, mire szól: „Hiszen ez a képem!”

4. Sétál az utcán egy nagyobb fiuval, ki figyelmezteti őt, hogy amott egy nagy kutya jön, vigyázzon, mert megharapja. De a kis fiu feleli: „Ugysem félek, ott megy mellette a papája meg mamája!” (A tulajdonosokat értette, akik nem hagyják őt megharapni.)

5. Egy vacsorai kávézás után felszólal: „Szabad reggeli után mondani, köszönöm az ebédet?” Majd máskor: „Miskáé ez a szép kutyatányér?” (t. i. agyagból készült mázas tányér, melyhez hasonlóból a kutya eszik.)

6. Hosszasabban szemlélvén egy békát, végre fölkiált: „Ennek a békának akkora szája van, mint nekem.”

7. Valami öltözködésnél segít neki a bátyja, miközben erősebben hátranyomja neki a fejét, erre a kicsike indignálódva mondja: „Te fizeted ám meg, ha kitöröd a nyakamat!”

8. Egyszer estefelé nagy zivatar volt; erősen villámlott, dörgött. A gyermekekkel együtt néztük a természet fönséges megnyilatkozását. Egy vakító villámlás és hatalmas dörgés után egykedvűen megszólal a kicsike: „Papa, vegyük le!”

9. A széket tovább csúsztatták, miközben a padlóval való surlódás hangkisértel mellett történt. Erre megjegyzi a kicsike: „Nini, a szék muzsikál!?” Máskor meg fürdés közben anyja beszappanyozta testét; ez is hangkisértel mellett történt. A fiucska megjegyzése ugyanaz: „Nini, mama, a kezem muzsikál!”

10. Gyüdi búcsusok haladtak el házunk előtt; a fiu kíváncsian utánok néz, míg a menet a közeli kereszt előtt letérdel. A látottat nekem a következőleg beszéli el: „... és arra felé térdeltek le” (t. i. azon irányban), amerre a Jenő (t. i. a bátyja) Zomborba ment.

II. Öt éves gyermeknél: 1. Feleségemmel beszélgetve, ő kérdi tőlem: „Hallottad, hogy N.-szomszédék eladták a házukat?” Kis figyelő fiam szó nélkül kiszalad, majd kis vártatva visszajön és érdekes arcczal jelenti: „Mama, nem igaz, hogy N.-nek eladták a házukat, én láttam, most is ott van, ahol volt.”

2. Egy községünkbeli család leányának esküvőjére készültünk; kis fiam is velünk szeretett volna jönni és anyja ellenvetésére felhozza, hogy hát akkor minek megy el a Miska (t. i. bátyja)? Feleségem azt feleli neki: „Ha majd akkora lész te is, mint a Miska, te is eljöhetsz velünk esküvőre.” „Csakhogy akkora már nem lesz menyasszony”, volt a fiu válasza.

3. Az eperfa alatt ebédelve, meglátja, hogy galambjaink közül kettő a szomszéd ház tetején van. Egyszer csak elszólja magát a fiu: „A fehér az apa, a másik, a szürke, fia.” „Hogyan tudod”, kérdém. „Tudom!” „De mondd meg, hogyan tudod?” „Mert mindig megcsókolja az *apja vagy anyja*”, volt a fiu kijavított felelete. (Magyarázatul megjegyzem, hogy csak fiaim vannak, azért állította, hogy *fiát* csókolta.)

4. Egy volt I. osztályu tanítványom szülőivel Zomborba költözött. Felönt kis fiamnak, hogy N. N. tanuló már nem jár hozzánk (az iskola-épületben lakunk!) és kérdezi: „Papa, hol jár N. N. iskolába?” „Zomborba”, felelém. „Már Zomborba!” volt a fiu meglepetésszerű fölkiáltása, akinek olyan fogalma volt, hogy csak nagy gyermekek járhatnak Zomborba, mint nagyobbik bátyja is.

5. Látogatásban voltunk egy délután, velünk volt a fiu is. Hazaérkezvén, kérdi a fiutól bátyja: „No mit csináltatok N.-éknél?” „Nem ettünk semmit”, volt a fiu válasza.

(Vége köv.)

A templomszentelés ünnepe.

(*Chanukka.*)

Bibliai történeti minta-tanítás a népiskola felsőbb osztályaiban.

A czél kitűzése.

Kiszlev hó 26. napjától kezdődőleg 8 napon át ünnepli a zsidóság a templomszentelés ünnepét. Örömmel emlékezünk ekkor vissza a rég letűnt időkről; buzgó fohászunk száll a Mindenható zsámolyához, hogy Izraelt újra megsegítette az ő végtelen kegyelme.

Hogy a dicső ősök vitésége és jámborsága intő például szolgálhasson nekünk, hogy az örökkévaló nagy hatalmát és jóságát újból és újból megismerhessük, szóval, hogy e szép ünnepet a kellő módon megülhessük, ismernünk kell a Chanukka ünnepének szép és tanulságos történetét.

I. *Előkészítés. (Analysis.)*

Izraelnek új ellensége támadt Antiochus Epifaneszben, a ki a pogány vallás felvételére akarta őt kényszeríteni. Voltak Izraelnek már máskor is ellenségei? (A feleletek árját akként irányítja a tanító, hogy az egyes történeti események időrendben következzenek egymásra.)

Faróó, Egyiptom királya, kemény munkával sanyargatja Izraelt, a fiú gyermekeket a folyóba vetteti. A birák idejében egymást éri a sok ellenség: a kanaáni népek, Áram királya, Moab királya, a filiszteusok stb.

Mit gondoltok gyermekek, miért küldött Isten annyiszor ellenséget Izrael népére?

A boldogság és jólét napjaiban elfeledte a nép Istenét, elpártolt tőle és bálványokat imádott. Egyenetlenség is dúlt gyakorta a törzsek között; egyik nem volt segítségére a másiknak; talán még vezére sem akadt ilyen körülmények közt a népnek.

S a szükég, a nyomor, a sok csapás vajjon mire fogják készíteni a népet?

Meddig fog a nyomor tartani? S a megtérőkkel szemben milyen lesz a Mindenható? Kiváló férfiakat fog támasztani Izraelben, mint egykor Mózeszt vagy Józsuát, a ki az ellenséget leveri, a népet Isten törvényei szerint fogja vezetni és kormányozni.

S most lássuk Izrael új ellenségeit, Antiochus Epifaneszt, a ki soká és kegyetlenül kizozta népünket, de a kit végül is csak legyőzött az Ur segedel-mével Izrael népe.

II. III. *Tárgyalás és elmélyedés. (Synthesis és associatio.)*

A tárgyalás anyaga négy szakaszra oszlik:

- a) *Antiochus Epifanesz eltörli a zsidó vallást.*
- b) *Az irástudó Eleázár nem hagyja el ősei hitét.*
- c) *Mathatias és fiai.*
- d) *Juda Makkabi legyőzi Izrael ellenségeit.*

A tanító elbeszéli az említett szakaszok szerint a történeti eseményeket. Szövegül szolgálhatnak a Radó-féle olvasókönyv (V. VI. oszt.) megfelelő olvasmányai. Az elbeszélrt részt a tanító előbb jobb, majd gyengébb tanulókkal elmondhatja.

Minden egyes szakaszt az elmélyedés (associatio) követi.

- a) *Antiochus Epifanesz eltörli a zsidó vallást.*

(Elbeszélés. — Ezt ismétlik a tanulók.)

Megbeszélés: Ki volt Izrael új ellensége? Honnan jött és merre indult? (A térképen felkeresendők Sziria, Babylonia, Palesztina, Jeruzsálem.)

Miként bánt Izrael népével? Mily romlott lelkületűnek kellett lennie a király-

nak és az ő népének, ha még a nőket, ártatlan gyermekeket, tehetetlen aggasztánokat, sőt a bölcsőben nyugvó csecsemőket sem kimélték meg! A király és népe kegyetlenségét még kapzsisággal is tetézi. A templomba tör, hogy ott elrabolja az arany és ezüst szent edényeket. Evvel sem éri be. Meg akarta mételyezni a nép *lelkét* is.

Minő leveleket küldött ezért Jeruzsalembe? Minő büntetést szabott azokra, kik parancsának nem fognak engedelmeskedni? Mit gondoltok, akadtak-e olyanok is, kik e nemtelen parancsnak eleget tettek? Bizony, sajna, akadtak oly elvetemedett emberek, kik hitüket elhagyták, a törvény könyveit széttépték és elégették. Vajjon miért tették ők ezt? Sokan gyávaságból, hogy életüket megmentésük; mások gonoszságból, hogy a király megölt testvéreik vagyonával őket ajándékozza meg s a legelső hivatalokba őket ültesse.

Mit szóltok, édes gyermekeim, e gonoszsághoz? Miként tennétek ti, hasonló körülmények közt? Sokszor vagyonunkat, hivatalunkat de még életünket is fel kell áldoznunk, de *hitét elhagynia* nem szabad soha, semmi körülmények között sekinek sem. Akadt a sok bűnös közül több önérzetes, bátor, istenfélő férfiú kik inkább elszenvedték a halált, semhogy elpártoltak volna az egyetlen, élő, igaz Istentől. Egynek a legderekabbnak nevét is felemlíti a történelem; hadd beszéljem el nektek a nagytekintélyű, irástudó *Eleázár* történetét.

b) *Eleázár nem hagyja el ősei hitét.*

(Elbeszélés, utánbeszélgetés.)

Megbeszélés: Mit követelt a király ettől az istenfélő embertől? Akart-e ez az áldozat húsából enni? Miért nem akart? Egyrészt, mert idegen Isteneknek mutaták azt be áldozatul; másrészt olyan állat húsa volt az, melynek élvezetét törvényeink tiltják. Említs néhány állatot, amelyeknek húsából nem szabad ennünk? Az élvezésre megengedett állat húsából is csak mikor chetünk? Miért kívánja ezt úgy a törvény? Mert a zsidó törvények még az állatot is védelmökbe fogadják és szabályszerű levágatásokkal fájdalmukat csökkenteni kívánják. Helyesen cselekedett-e volna Eleázár, ha tanácsadóira hallgat? Mit tanácsoltak ezek neki? Ha ezek tanácsára hallgat, könnyen megtéveszthette volna a népet, a mely nem tudta, hogy a maga készítette eledelt eszi. Miként szólt tehát? Titokban maradhat-e valamely bűn az emberek előtt? Az ember nem mindentudó és mindentlátó. Kinek tulajdonságai ezek? Az emberek büntetése kikerülhető, de a Mindenható kezét senki sem kerülheti ki. Jámborságán kívül még mi vezette Eleázárt, hogy a hitét életével váltsa meg? Nemes példát akart adni az ifjúságnak, miként kell őseink vallásáért bátran síkra szállnunk és meghalunk. Mik voltak utolsó szavai? Mit tanulhatunk nemes életéből és dicső halálából? Hasonlítsuk csak össze Eleázárt azokkal, kik hitüket elhagyva, az ellenséghez szegődtek. Tudtok-e ti más példát is, midőn valaki életét hiteért vagy hazájáért feláldozza? Még a harmadik osztályban olvastunk egy gyönyörű történetet egy anyáról és 7 fiáról, kik mindnyájan dicsőn meghaltak, de hitüket el nem hagyták. Ki emlékezik erre a történetre? Beszéljed csak el. Jól emléketekbe véssétek az istenfélő Eleázár történetét, hogy — ne adja Isten — hasonló körülmények közt az ő példája vezessen titeket! (A megbeszélés folyamán kellő helyen a következő kulturhistóriai dolgokról emlékezzék meg a tanító: irástudó, oltár, áldozat, kínpad, mártír.)

c) *Mathatias és fiai.*

(Elbeszélés. — Elbeszélgetés.)

Megbeszélés: Ki volt Mathatias? Mikor Modinba költözött, mit tapasztalt? Miként szólt és miként fejezte ki külsőleg szíve mély bánatát? Mikor szoktuk a ruhánkat megszaggatni? Lehet-e a szülőföldet szüleinkhez, talán inkább

*

anyánkhoz hasonlítanunk? Miként küldi el Szilágyi Erzsébet fiát magától? Ki emlékezik egy ilyen című költeményre?

„Édes hazád most az anya,
Én pedig csak egy mostoha.

Csak azt szeresd, csak azt imádd,
Annak neve, annak képe
Álljon mindig szent oltárként
Szived-lelked közepébe.

És hogyha kell, halj meg érte,
Halj meg érte, én nem bánom.
Ha a szívem megszakad is —
No most az Isten is megáldjon.“

Ha hazánkat vagy hitünket bánat, kemény csapások érik, szoktunk-e gyászolni? Kit és miként gyászolt a magyar nemzet, nem is oly régen? Mit kívántak a király követei Mathatiastól? Miként akarta célját elérni? Tudta a király és az ő tanácsadói, hogy Mathatiasznak nagy volt a tekintélye a nép előtt; azért hizelgéssel közeledtek feléje, sőt megvesztegetni is akarták; neki és fiainak nagy hivatalokat, pénzt és más drágaságokat ígervén. Miként válaszolt M. a csábító szavakra? S mire ragadta őt nemes haragja és heve, mikor zsidót látott pogány oltáron pogány isteneknek áldozni? (A tanító ráutal a különbségre, mely az akkori és mai idők etikai felfogása közt van. Egyéb példák: Mózes megöli az egyiptomit, a ki felebarátját bántalmazza. Könyves Kálmán haragjában öcsesét és ártatlan gyermekét megvakíttatja, stb.)

Bátorságának mik voltak a következményei? Halálos ágyán mire intette fiait? Ki ismeri azt a szép költeményt, melyben egy haldokló apa köréje gyűlt gyermekeit egyetértésre inti? Egy köteg vesszőt ad kezökbe és a köteget egyik sem tudja eltörni, míg az egyes pálczikákkal mindenik könnyedén végez. Mi a tanulság ebből? Minő más tanításokkal látta még el fiait? „Buzgólkodjatok a törvény mellett és áldozzatok fel magatokat őseink szövetségéért. — A ki Istenben bíz, nem csalatkozik. — A bűnös ember szava meg ne riaszson benneteket; ma felemelkedik, holnap porban hever és álnok tervei meghiusulnak.“ A tanító e szép mondásokat, melyek mintegy tanulságául szolgálnak az elbeszélésnek, valamely nyelvtani vagy szépirási órán leiratja. Következik e három mondat kissé részletesebb értelmezése. A tanító mindenikre egy-egy példát keres a mindennapi életből vagy az olvasókönyv valamely darabjából. Kit rendelt M. utódjául a családban? Kit rendelt hadvezérül? Miért épen őket? Lássuk csak, miként teljesítették a gyermekek a haldokló apa utolsó óhajait és parancsait.

d) *Juda Makkabi legyőzi Izráel ellenségeit. — Chanukka.*

(Elbeszélés. — Elbeszéltetés.)

Mi volt Juda rendeltetése és miként töltötte be hivatását? Mint igaz, jámbor férfi, mit fog legelőször tenni? Miért semmisítette meg a bálványokat és oltáraikat? A nagy zsákmányból csak mit tartott magának? Legelőbb ki ellen indult? Minő sikerrel végződött az a hadjárat? Minő hatással voltak az első győzelmek Izráelre és Antiochus vezéreire meg seregére? Izráel fiait bátorság szállja meg, tudják, hogy Isten velük van. Ha pedig Isten velünk, ki ellenünk? Még most is oly gögösen és fitymálva beszélt az ellenség Juda kisdéd csapatáról? S mit gondoltok, bele fog-e törődni a nagy és hatalmas király az ilyen szégyenletes vereségbe? Ki tud a magyar történelemben hasonló esetet?

Antiochus haragra lobbant, megtizszeresi seregét, maga szedi be az adót, hogy a hadviseléshez szükséges pénzt előteremtse. Ilyen előkészületek

mellett lehetett-e kilátás a győzelemre? A szomszéd népek már biztosra vették a zsidók megveretését. Egy vadászról olvastunk néhány év előtt, a ki előre ivott a medve bőrére, de eléggé meg is bánta azt. Mófőlett csalódtak a kapzsi szomszédok is, akiknek kereskedői aranyat, ezüstöt hoztak magukkal s már előre alkut csaptak a foglyokul ejtendő Izráel fiaira, sőt bilincseket is hoztak magukkal a győzelem biztos tudatában.

Hogyan készült Izráel a harczra? Nem szállotta-e meg szívét félelem, látva ellenfele töméntelen seregét és nagy előkészületeit? Kevesen voltak ők, de szíveikben lakozott, velük volt a Mindenható; az ő nevében, az ő tanainak védelméért indultak a harczba, tehát nem félelem, hanem bátorság és lelkesedés költözött szíveikbe. Az összesereglett nép buzgón imádkozott, bőjtölt, megszagatta ruháit. Minő buzdító szavakat intézett Juda hiveihez a harcz előestéjén? „Harczoljatok, mint bátor férfiak, mert jobb elvesznünk a harcz mezején, hogysen megsemmisítsenek bennünket és szentségeinket. A mint az Isten akarata a mennyekben végezte, azonképen történjék!”

Jól véssétek emléketekbe e szavakat, intő és buzdító szózatul szolgáljanak nektek, ha a haza vagy hit védelme fegyverre szólít egykor majd benneteket is. Kiket küldött vissza az amugy is kicsiny seregből? Miért tette ezt Juda? S mi lett az egyenlőtlen küzdelem eredménye? A mint előre vártuk, fényes győzelem. A mint Isten egykoron győzelemre vezette Ábrahámot és 318 emberét a 4 király ellen és Izráel népét Faraó, az amalekiták, kanaániták és filiszteusok ellen, úgy segítette meg most Juda kiseded csapatát a hatalmas ellenféllel szemben. Így teszi az ő végtelen kegyelme a gyengéket erőssé, ha azok bajukban, nyomorukban hozzá fordulnak. (Példák a hazai, esetleg a világtörténetből. A burok és angolok.)

Sokszor éri az egyes embert is bú és bánat. Már azt hiszi, hogy el sem tudja viselni a sors csapásait (szegénység, betegség, kedvesei elvesztése); de az Istenbe vetett erős hit megerősíti az embert.

(Kulturhistóriai adatok: zsold, zsoldos, kincstár, bilincs, rabszolga, rabszolgavásár, elefántokon való harcz.)

S legyőzván az ellenséget, mi volt Juda és testvéreinek legsürgősebb dolga? Minőnek találták az Ur házát? Miként gyászolták a templom megszenteltetését? S miként hozták ezt rendbe?

Az örökön égő lámpa mit jelképez? Csak minő olaj éghet abban? Honnan vettek szentelt olajat? S a kevéske olaj meddig volt elégséges? Hány napig ünnepelt Juda és hívei és a jövőre nézve mit határozott Izráel gyülekezete? Századok tüntek le azóta és mi minden évben megtartjuk az ősök e szép fogadását. Hálátelt szívvel sietünk az Ur házába, rendes imáinkat egy két darabbal kibővítjük s a szerény mécsek, a nagy idők ez egyszerű emlékei, minden zsidó ház ablakain felvillannak, hogy intő szózatul szóljanak Izráel minden fiának. Köréje gyülekezik a család apraja-nagyja és felcsendül ajkaikról a hálaszózat: Moausz czúr.....

IV. Alkalmazás. (Methodus.)

Az egész történet összefüggő elbeszélése. — Kiss József: Chanukka cz. költ. tárgyalása. Ezt a költeményt énekhangra is belehet tanítani; Major J. Gyula tanár írt hozzá igen kedves, fülbemászó dallamot.

Alkalmoszerű bold. Friedmann főkántornak egy hangulatos dala: Fényben lakik az Isten.

A tanult bibliai anyagból a történetre és a belőle meríthető erkölcsi tanulságokra vonatkozó mondatokat keresünk, ezeket a nyelvtani vagy szépírási füzetbe leiratjuk.

Budapest.

Dőri S. Zsigmond,
izr. fiúárvahazi polg. isk. tanár.

**

Az Orsz. izr. tanítóképző intézet értesítője a XLIII. és XLIV. tanévről 1899—1900, 1900—1901.

Közli: *Bánóczy József.*

Érthető érdeklődéssel kísérik figyelemmel „Értesítő“-nk olvasói felekezeteink tanítóképzőjének ügyeit. Leendő kartársainknak az életre való előkészítése nem lehet közönyös ránk nézve, ők hivatvák arra, hogy fáradságos munkánkat folytassák; nemcsak, de mint a zsidó ifjúságnak nevelői, egy jobb kornak megteremtésén közreműködjenek.

A jelöltek olyan korban lépik át az intézet küszöbét, melyben a szabad elhatározás feltételei megvannak; rajtuk áll tehát nagy részt, hogy a hivatáshoz szükséges tulajdonságokat minél nagyobb mértékben sajátítsák el. Az ismeretek megszerzésére van alkalom; nem tagadhatjuk: az életfenntartás igen gyakran sok nehézséggel jár, de az is bizonyos, hogy az eszményért küzdő ifjút az élet apróbb bajai nem gyötrik annyira, ha látja, hogy azok, kik a jövő pályára készítik elő, maguk is testestől-lelkestől tanítók, telve a pálya iránti lelkesedéssel, a pályatársak iránt érzett szeretettel.

A lelkesedésnek s szeretetnek ilyen megnyilatkozásával találkozunk a címiben jelzett értesítőben.

A magyar zsidó tanítók nesztorát, Ózer Zsigmond t. b. elnökünket méltatja lendületes szavakkal a tanítóképző tudós igazgatója, Bánóczy József, ki irodalmunk annyi jelesének életrajzát írta meg; tiszteletet parancsoló készséggel állított örök emléket jó tanítójának is példát mutatva arra, hogy az igaz érdemet milyen módon kell jutalmazni.

Az Ózer Zsigmondnak a „Jelentés“ első lapjain szánt jubileumi iratot büszkeséggel olvassa a jövő tanító nemzedék is.

Meghatottsággal kell a ragaszkodásnak azon mély jeleiről is megemlékeznünk, melyekkel Bein Károly tanárt halmozták el kartársak és tanítványok egyaránt akkor, mikor 19 évi sikeres működés után a tanítóképzőben elfoglalt állásáról önként lemondott.

A kölcsönös tiszteletnek ilyen példái termékenyítőleg hatnak az ifjúságra.

S most térjünk át az intézet működését feltüntető adatokra.

A tanítói rögzös pálya nem tartóztatja vissza az erre hivatottakat. 131 jelölt van 1899/900 ban s 150-re szökkent fel számuk 1900/901-ben. A magyar anyanyelvűek száma már most túlnyomó. 131 közül 89, 150 közül 100. Az I. osztályra felvett 88 jelölt közül 50 végzett 4 közép vagy polg. iskolát, 35 tett minden tárgyból felvételi vizsgát, 3 volt ismétlő.

Az állásban levő tanítók fiai félve mennek a tanítóképzőbe, 131 + 150 jelölt közül csak 14 + 16, vagyis 9 5% lép apja nyomdokaiba. A szorgalmi eredmény azt a furcsa jelenséget mutatja, hogy míg az I. és II. osztályban találkozik kitünő rendű jelölt (4 + 1, 2 + 1) addig a III.-ban (0 + 2), a IV.-ik osztályban pedig egy sem. Az eredményt összefoglaló kimutatás révén örömmel jegyezhetjük fel mégis, hogy a jeles rendűek száma 33 + 48, a jórendűekké 62 + 71, az elégségeseké 15 + 9, az elégteleneké 7 + 4, vagyis 5%. Képesítő vizsgálatra jelentkezett intézeti 30 + 24, idegen 3 + 8, összesen 65, kik közül 20% kitünő eredménnyel tett vizsgálatot, 10 5%e pedig meg nem felelt.

Az intézeti könyvtár szépen szaporodott, a tankönyvtár régi könyveit kiselejtezték s 155 kötetnyi új beszerzésével együtt 518 drb. könyv áll a jelöltek rendelkezésére. Lap s folyóirat összesen 18 járt. A szertár-istentiszteleti tárgyak kivételével, nem gyarapodott.

Az istentiszteletről kellő módon történt gondoskodás. Fegyelmi kihágás csak egy volt, de panaszkodva említi fel a jelentés, hogy a rendkívüli nagy óramulasztás és az igazolásnak a nagy városban ellen nem őrizhető könnyüése,

sőt könnyelmősége legnagyobb baja az intézetnek. Ezért a budapesti intézet még inkább rá van utalva a benlakás intézményére, mint akármelyik vidéki városbeli. Az egyetlen zsidó tanítóképzőnek azonban ily intézmény létesíthetése semmi kilátása. Még kérni sem merik. Sőt azt sem tudják, kitől lehetne kérni. A testi fejlődésről szóló jelentés is elszomorító adatokkal szolgál. A lelkiismeretes pontossággal összeállított kimutatás után ily panaszt kell hallanunk: „A nyomorgás 10 hónapja alatt korukhoz képest nem nőnek eleget, tüdejük nem igen erősödik, erejük alig gyarapszik. Testi súly dolgában a tanuló ifjúság egyharmada egyenesen fogyott és pedig 46, köztük van olyan, ki 4, 5, 6, sőt több kilót vesztett; azonfelül 22 változatlan maradt, fiatal ember létére, mikor fejlődnie és gyarapodnia kellene. A lefolyt tanévben megint 3 tanuló lett tüdőbajos. S a felekezet engedi, hogy jövő tanítói ily martiromság közepette készüljenek hivatásukra.“

Az izr. tanítóképzői segélyegylet, mely Bánóczi igazgató érző szívének köszöni lételetét, s melyet egyedül az ő buzgalma tart fenn, 1895 óta alapítványok, adományok, tagdíjak czímén 37534 kor. és 08 fillért vett be, az 1897 őszén megkezdett segélyezésekre s ösztöndíjakra 10177 kor. 09 fillért fordítottak a mai napig. Kamatozó tőkéje 26637.77 koronát teszen ki.

Az intézet ifjúsága az önképző- s zenekörben folytatja az önművelést. A hazai s külföldi remekírók termékeinek megismertetésével, a hazafias érzés ápolásával, valamint a fogalmazásban való gyakorlással foglalkozik az előbbi, kiváló zeneművek előadását s hangszeren való játékot szorgalmazza a másik. Mindkét egyesület derekasan felelt meg feladatának. Adja az Ég, hogy jövőbeli kartársaink a küzdő téren se veszítsék el az idealizmusnak azt a okát, melyre az intézet falai közt törekszenek! *Árvay Béla.*

SZEMLE.

a) Tanügyi mozgalmak.

⊙ **Tanítók továbbképzése.** A Népművelők Budapesti Egyesülete f. havi gyűlésén *Peress S.* előadást tartott a tanítók továbbképzéséről; kívánta, hogy a tanító- és tanítónőképzők mellett rendszeres kurzusokat rendezzenek, melyek látogatását idővel kötelezővé tegyék. Az egyesület a részletek mellőzésével csak elvben járult hozzá a továbbképző kurzusok tervéhez. Kimondta azonban, hogy az egyesület kebelében a budapesti tanítók számára már ez idén rendez ily kurzusokat, melynek kivitelét a jövő havi gyűlésen beszéli meg. *Somogyi Béla* indítványára pedig memorandumban kéri a minisztert, hogy alkalmazásban levő okl. tanítók, amennyiben az egyetemen rendkívüli hallgatókúl beiratkoznak, mentessenek fel a lecke pénz fizetése alól.

= **Az iskolai fegyelmezésről** országszerte adatokat gyűjtet a Népművelők Bud. Egyesülete; a gyűjtött adatok *Schön József* szföv. ig. tanítóhoz, (Bpest, VI., Szent-László úti közs. isk.), küldendők.

§. **Internátus Kassán.** Az Abaúj-Tornamégyei tanítók egyesülete népes értekezletén azon határozatot hozta, hogy a tanítók gyermekei részére internátust állít fel. Az egyelőre 100 gyermeket befogadó épülethez az államtól is kérnek segítséget.

✕ **A tandíjmentesség** kedvezményét a főiskolákat látogató tanítógyermekek számára is ki akarja vívni a Kassai Tanári Kör s eziránt kérvénnyel fordult a miniszterhez.

§§. **A gyermekvédelem és ágairól** nyilatkozik Dr. Szána Sándor. Szerinte a gyermekek védelmére irányuló törekvések — melyek ma az egész művelt világot foglalkoztatják — három irányúak: I. *Testi gondoskodás.* A) Gondoskodás a születés előtt és alatt: 1. Terhesek menhelye. 2. Szülészeti osztályok. 3. Ingyenes szülészeti segélyotthon. Függalék. 4. Gyermekágyasok asyluma. B) Gondoskodás a születés után: a) *Tartós ellátás,* 1. Lelenczház (felvétel mindenki számára) s gyermek-menhely, felvétel csakis a hatóság által rászorultaknak mondottak számára. 2. Árvaházak. 3. Dajkaságba és fizetéses ellátásba adott gyermekek

ellenőrzése. 4. Anya anyagi támogatása a szoptatás ideje alatt. 5. A csecsemőknek sterilizált tejjel való ellátása, az orvosi ellenőrzetés kötelezettsége mellett. b) *Időleges ellátás.* Bölcsődék. a) Egészséges gyermekeknél. 1. Créchek. (A munkába járó anya a munka idejére csecsemőjét oda viszi.) 2. Gyermekkertek óvodák. (Ugyanaz nagyobb, 2—6 éves gyermekek számára.) 3. Kinderhorte, mely nálunk még nincs. Iskolaköteles gyermekek felett az iskolán kívül felügyel s azokat hasznosan foglalkoztatja. 4. Iskolai kázinók s gyermek-népkonyhák. Az iskolákban szegény gyermekeknek ebédet ad. 5. Szünidei gyermektelepek s féltelepek. (Az utóbbiak a nagy városok gyermekeit csak a szabadba vezetik ki s tejjel ellátják.) Vándortelepek. (A gyermekek hosszú kirándulásokat csinálnak.) 6. Iskolafürdők. 7. Tanoncz-otthonok. 8. Szegény gyermekek felruházása. 9. Tanulói internátusok és specialis intézeteknél ingyenes helyek. b) Beteg vagy disponált gyermekeknél: 1. Couvese koraszülöttek számára. 2. Csecsemő kórház s ambulatorium. 3. Gyermekkórházak s ambulatorium. 4. Gyermekszanatoriumok fürdőhelyeken s különösen a tengerparton. II. *Nevelési gondoskodás.* 1. Továbbképzés. (Háztartási és főzőiskolák). 2. Gyermekjátékok. 3. Osztályok gyengeelméjűek számára. 4. Javító-intézetek a teljesen elzüllöttek, és szeretetházak a züllés útján levők számára. 5. Az iskolából kikerültek nevelése és vezetése. 6. Az u. n. Führsorge Erziehung. (Ha a szülei házában a gyermek erkölcsi nevelését veszélyeztetve látják, a hatóságnak joga van a gyermeket onnan elvenni s jobb helyen neveltetni.) 7. Vakok intézete. 8. Süketnémák intézete. Beszédhibákban szenvedők kurzusa. 9. Képezhető hülyék intézete. III. *Jogi gondoskodás.* 1. Dajka-kérdés. 2. A törvénytelen gyermekek jogai. 3. A terhesek munkától való eltiltása. 4. Jogi védelem a szülők embertelensége ellen. 5. Jogi védelem az ipari kiaknázás ellen. 6. Védelem a jogi büntetéseknél a felnőttekkel való egyenlősítés ellen. 7. Iskolai túlterhelés ellen. 8. Kényszerítés a beteg gyermek orvosi kezelésére. 9. Iskola és iskolai szerek díjmentessége.

A népiskolai rajztanítás módszerével foglalkozott a karánsebesi tanítói kör gyűlésén Wittchen A., meggyőzőleg fejtegetvén, hogy egyedül természetes és helyes csak a természet után való rajzolás tanítás lehet.

A tinta veszélyessége. A bakterologiai vizsgálatok kiderítették, hogy a legtöbb tintában penészgombák és baktériumok vannak, különösen abban, mely nyitott tintatartóban áll. Egerekbe, patkányokba, tengeri malaczkokba oltva ily tintát, a beoltott állatok néhány nap alatt elpusztulnak. Így magyarázható meg ama épen nem ritka dolog, hogy tintás tollal ejtett sérülés után az illető néhány nap alatt elpusztul. Sok gyermeknek meg van az a szokása, hogy a tintás tollat a szájába veszi, vagy pedig a füzetre ejtett tintafoltot lenyalja s így ama káros baktériumok a nyállal a gyomorba jutnak s ha nem okoznak is vérmérgezést, de alapját vethetik komoly megbetegedésnek. Mindenesetre jó, ha a gyermeket erre a veszedelemre figyelmeztetjük.

b) Lapok.

Tanügyi Értesítő (Besztercze, 1901. 1. sz.) *A költői művek* tárgyalásával kapcsolatban a nemzet legkiválóbb írói közül, kiket ismertessünk meg a népiskola növendékeivel és mi módon? Irodalmi férfaink legkiválóbbjaink életviszonyai tanulságosak és lelkesítőek is. Kazinczy F., Kisfaludy S., Kisfaludy K., Berzsenyi D., Kölcsey F., Vörösmarty M., Petőfi S., Arany J., Tompa M., Fáy A., B. Eötvös J., Jókai Mór stb. ismerttetendők a népiskola III—VI. oszt. tanulók előtt. Költeményeik közül azok tárgyalandók, melyek a gyermek eszmevilágának, kedélyének megfelelnek; mindegyik erkölcsi igazságaira rá kell mutatni. Azután felsorolja e költők egyes alkalmas költeményeit.

Népoktatás. (1901. okt. szám.) *Az állami iskolák új gondnoksági utasítása* cz. első közlemény rámutat arra a sok hiányra, melyben a rendtartás szenved. Jogosultak azok az észrevételek, miket az igazgató működéséről, a tanítók *ajánlat* útján való kinevezéséről elmond. De az iskolai correpetitio eltörlésén való siránkozását nem értjük. Mondjunk csak le erről a borraivalórról s követeljük szívósan és egyetemlegesen az 1200 koronás létminimumot.

Nevelő-Oktatás. (Kath. tanügyi folyóirat II. évf. 1. sz.) *A számtani tárgykörök mibenléte, jogosultsága és előnyei*, Schultz J. e közleményében jellemzi a számtanítás történetének korszakait, majd a számtani tárgykörökről szól, melyek alatt a számtannak a gyakorlati életviszonyokkal való oly benső összekapcsolását értjük, melynél fogva az egymás után következő példák egész sorozatát egyazon tárgykörből

választjuk, hogy a tanulók a gyakorlati életviszonyokkal számításon alapuló módon megismerkedhessenek. Alább a „*Ki volt nagyobb*“ című kötemény tárgyalását mutatja be.

Egységes Nemzeti Közoktatás (Szombathely, 1901. októberi szám.) Deme Károly e változatos lapjában, *A nemzeti élet megerősítésének módjáról* ír Láng M., aki átment „a nemzetmehódítás“ összes problémáin. „En is azt hittem — ugymond — a többi száz és száz tanítótársammal együtt, hogy tetszik, nem tetszik, de magyarrá kell lennie minden szász, román, tót, német, szerb és ruthén gyermeknek. Ma siratom azt a rengeteg ifjú erőt, amelyet akkor silány haszonért elfecséreltem. Mert rosszul neveltek engem a nemzetmehódítás fenséges művére. Mai elvemmel, az utógondolat nélküli, igaz, benső emberszeretet, mely melegét, fényét a honszerelem napjából meríti. Ezzel csudát mivelhetek. Lelkemet delejje varázsolom, ennek a természet rendje szerint kell, hogy vonzza a gyermeket. A mely gyermek egyszer megérezte *igaz* szeretetem melegét, az az én magyar *lelkemé*. Az ilyen gyermek lelki világát megkötni nemzeti nyelvünkkel, már csak játék.“ Egyéb közlemények: *Nemzeti hiba*: Kecsethy Gyulától. — *A magyar nyelv sikeres tanítása érdekében* ír Téglás L. — *Az önállóság felé* című cikkében Réztolli rámutat ama chaosra, melyet az új gondnoksági utasítás teremt. Rosszabb az, mint a régi. — *Vallástani ferdeségek* című polemikus közleményében *Pálinkás* válaszol *Gróf J.* megjegyzéseire. *A nőnevelés első bajnoka*, *A polgáriskola* s Különfélék zárják be a tartalmas füzetet.

Néptanoda. (34 évf. 33 számában) *Klingenberg J.* kartársunk bemutatja *Tolstói* Leó grófot, mint népnevelőt; s igen kimerítően jellemzi Tolstói nézeteit s álláspontját.

c) Könyvek.

Der Hypnotismus. Von Dr. L. Loewenfeld, Wiesbaden, F. Bergmann 1901.— 522 lapon, 18 fejezetben tárgyalja a hypnotis tanát; szerinte a hypnosis egy részleges alvási állapot, mely olykép jönne létre, hogy az elalvásra célzó suggestiók oly képzeteket és érzéseket idéznek fel, melyek a spontán elalvásnál is szerepelnek. Az alvási képzet pedig egy megszerzett functionális connesusnál fogva az edénymozgató alvási központ izgatása által az alvás bekövetkezéséhez szükségelt agy-anaemiát létesíti. Ez az agy-anaemia pedig a nagyagy kérgének ingerelhetését csökkenti és ezzel magyarázza meg szerző a hypnosis alatt mutatkozó csökkenését az eszmetársításnak, az akarati energiának korlátozását és a suggestibilitás fokozottságát. Foglalkozik továbbá a hypnosisnak és suggestionnak gyógyító célokra való hasznavehetőségével; majd a hypnosis törvényszéki jelentőségét fejtegeti. Fejtegetéseinek végeredménye az, hogy a hypnotikus suggestio nem tekintendő oly hatalomnak, amely az összes bennünk levő intellectualis és erkölcsi erőket legyőzni tudná. A suggestio az erős erkölcsi érzést, a szilárd jellemet, a mélyen gyökerező ethikai érzéseket lenyügözni és ezekkel ellentétes irányú cselekedetekre kényszeríteni képtelen. Másrészt megengedi, hogy nagyfokú erkölcsi labilitás mellett a büntető jogba ütköző suggestiv cselekedetek lehetségesek. Foglalkozik a hipnotismusnak a psychológiához való viszonyával s végül a suggestionak a nagy tömegek lelki életére kifejtett hatását taglalja.

Hitközségi Ügykezelés és az izr. felekezetre vonatkozó törvények s miniszteri rendeletek gyűjteménye. Izr. hitközségek, előljárók, tisztviselők és felekezeti ügyek iránt érdeklődők részére. *Irta Barta Lajos, a nagykanizsai izr. hitközség és a IX izr. községkerület titkára.* — 624 nagy oktáv oldal. *Ara* kemény vászonkötésben 8 K.

A bírálóra nincs kellemesebb dolog, mintha oly könyv van előtte, a melyről csak feltétlen elismeréssel szólhat; a mely hasznosságát, majdnem mondanám, nélkülözhetetlen voltát minden lapon, minden fejezetben, bizonyítja, s a hol épen nem szükséges, hogy az ismerős vagy a jóbarát kedvéért valami hibát elhallgasson. Ilyen egy munka ez, melyet a következőkép ismertetek:

A hazai zsidóság nagy várakozással tekintett a mű megjelenése elé, mert már a szerző által folyó évi április hóban kibocsátott prospectusból is kitűnt, hogy hézagpótló és közhasznu műről van szó. Várakozásunkban nem csalódtunk, mert a könyv valóban tartalomdús, s tekintve annak nagy szakértelemmel történt megírását, reméljük, hogy rövid idő alatt a könyv nélkülözhetelenné fog válni. Nemcsak hitfeleinknek

és nemcsak a felekezeti, de a politikai hatóság is jó hasznát veheti majd e műnek. A figyelmes olvasó, a ki a könyv egyes fejezeteit figyelemre méltatja, azonnal láthatja, hogy nem tákolmányról van szó, hanem alapos, átgondolt munkáról, mely meg akar felelni annak a célnak, a mely miatt készült. Tudomásom van róla, hogy szerző négy éven át dolgozott rajta s nagy gondal állította össze a hitközségi ügykezelés körébe eső minden tárgyat, úgy, hogy e tekintetben is teljesnek kell mondanunk.

Lássuk most már az egyes fejezetek tartalmát:

I. *A hitközségi szervezet.* Az izr. egyenjogusításáról, az izr. vallásról szóló törvények. Az 1868. kongresszusi és az orthodox szervező szabályzatok. Alapszabályminták, kongresszusi, orthodox és status quo hitközségek és mindennemű egyletekre külön-külön. Végül (és ez minden szakaszban megvan) az idevágó összes miniszteri rendeletek.

II. *Felekezeti anyakönyvvezetés.* Anyakönyv-minták. Lelkészi tudnivalók. Lelkészi előjogok. A lelkészi fizetés kiegészítéséről szóló törvény. Nagyon becses része e fejezetnek, a hazai összes hitközségek székhelyeinek kimutatása, a minden egyes székhelyhez tartozó helységek felsorolásával.

III. *Gyűlések és jegyzőkönyvek.* Részletesen előadva, miként kell gyűléseket egybehívni, azokat vezetni, a jegyzőkönyveket szerkeszteni stb.

IV. *Választások.* Számtalan hitközségben okoztak már vizsályt és egyenetlenséget választásoknál elkövetett kisebb-nagyobbforma hibák. Hogy miként kell a választási eljárást megindítani s a választást foganatosítani, az e körüli összes iratokat elkészíteni, az itt igen célszerűen van bemutatva.

V. *Könyvvezetés.* Elméleti s gyakorlati rész. Ezen fejezet maga valóságos tankönyvet képez azok számára, kik a hitközségi könyvvezetést elsajátítani akarják, mely itt mesteri tollal megírva, mintegy 103 oldalon van bemutatva. A VI. és VII. fejezet az „Iktató“ és „Iratárról“ szól, hogyan kell azokat rendezni, rendben állandóan nyilvántartani s mint általában az egész könyvben mindenütt, akként itt is a vonatkozó szükséges könyvek gyakorlatilag is be vannak mutatva. Különös elismeréssel kell nekünk e helyütt eme nagy szabású mű VIII-ik *Felekezeti tanügy* című fejezetéről megemlékezni. Paedagogiai szaktudással, a tanügy iránti meleg érdeklődéssel és a tanítók iránti sok jó akarattal vannak itt mindazon miniszteri rendeletek és törvények, melyek izr. iskolákra, izr. tanítókra, hittanításra és hitoktatókra vonatkoznak; végül be vannak mutatva azon iratok, melyek az országos izr. iskola alapból kapható segélyek elnyeréséhez szükségesek.

IX. *Felekezeti adó.* Hogyan kell adót kivetni, adót beszedni, nyilvántartani, közigazgatási uton behajthatni stb.

X. *Gabella.* Házi kezeléshez, valamint bérbe adáshoz szükséges szabályzatok.

XI. *Pászka, peszachliszt.* Mind előbbi fejezetnél, azon kívül egyéb tudnivalók.

XII. *Alapítványok,* alapítványi oklevelek. Alapítványok törzskönyve. Alapítványok rendeltetésszerű kiutalása.

XIII. *Templomi ülések.* Törzskönyv. Templomi rendszabályok.

XIV. *Templomi adományok.* Alija, Miseberach adomány betevő könyv, igen célszerű, új rendszerben. Adomány nyugták, adományok nyilvántartása.

XV. *Dijak.* Miként kell díjakat esketések, temetések s egyéb alkalmakkor megállapítani s a vonatkozó szabályok.

A XV-ik fejezetben a költségvetés, a XVII-ben az évi jelentés, a XVIII-ban a zárszámadások egybeállítása van elméletileg és gyakorlatilag is teljesen, mindegyik minden részletében kidolgozva, példákban is bemutatva.

A XIX. fejezet. Szolgálati-, fegyelmi- és nyugdíjszabályzatok. Kevés azon hitközségek száma, hol szolgálati pragmatikák s rendszeres nyugdíjalapok volnának s azért az itt közlött minták szerte az országban mindenütt jó szolgálatokat fognak tenni.

XX. *Postai tudnivalók.* Hitközségek, iskolák, tanítók mikor s hogyan vehetik igénybe a portómentességet levelek s csomagok küldésénél.

XXI. *Adó-, illetékegyenérték és bélyeg.* Hogyan kell állami adókat megállapítani. Adómentesség igénybevétele, bevallási iverk kiállítás, postakönyv. Bélyegilleték, bélyegmentesség.

XXII. *Példatár.* Minden egyes fejezetben gyakorlatilag be vannak mutatva azon iratok, melyekre a hitközségi életben az illető ügyeknél szükségünk lehet. Ezen fejezetben igen szépen megírt példákban vannak bemutatva, egyes különös alkalmakkor szükséges iratok, mint pld. üdvözlő levelek, bizonyítványok, pályázatok, szerződések,

kérvények, részvétiratok, végrendeletek, stb. Végül azon könyvek s nyomtatványok bemutatása, melyek az előbbi fejezetekben felsoroltakon kívül, a hitközségben még szükségesek. A könyvhöz gondosan egybeállított betűsoros utmutató van csatolva, mely a könyv használatát nagyban megkönnyíti. A mű gelsei Gutmann Vilmos kir. tanácsos, a nagykanizsai izr. hitközség s a IX izr. községkerület elnökének és a nagykanizsai izr. hitközség ellőljáróságának van ajánlva.

A könyv kiállítása igen szép, a papiros jó, nyomása tiszta, bármely fővárosi nyomdának is díszére válnék. *Hoffmann Mór.*

Osszevonva röviden a mondottakat, csak ismételhetem, hogy Barta Lajos hitközségi titkár dicséretreméltó munkát végzett. Különösen hitközségi titkárok örülhetnek e munkának, mert együtt találva itt mindent, a mire a zsidóhitközségi életben szükségük van, megszabadulnak a sok időt rabló utánjárástól, melynek egyes esetekben ki voltak tévé. Ebben a könyvben együtt van minden.

Uj játékokat talált fel Antolik Károly áll. reálisk. igazgató s külön füzetben ki is adta. A játékok ezek: 1. Labdacsata. 2. Budavár ostroma. 3. Piski hid. 4. Farkasverem. 5. Római czirkusz és 6. Czéldobás. Előnyük, hogy tornateremben ép úgy gyakorolhatók, mint a szabadban s hogy nagy számu tanuló is játszhatja. Husz fabábu és 20 bőrlabda okvetlenül szükséges a játékhöz.

d) Felekezeti élet.

✕ **A varsói zsidó iskolákról.** Varsó városában 413 cheder van, amelyeket 13.400 fiú és 750 leány látogat. Többek között e város 20 elemi iskolájának 423 leány és 560 fiúnövendéke van; a 27 magániskolába 268 fiú és 690 leány jár. A város 29.600 rubelt ad évenként zsidó iskolák segélyezésére.

○ **Bukovinából** érdekes hírt hallunk. A chassid zsidóság fogyóban van. Gyermekük ellepik a közép-, a kereskedelmi- és a felsőbb-ipari iskolákat s így mindjobban terjesztik a szülei házban az európai műveltséget és világnézetet. A gymnasiumokba, egyetemre s a liberalis életpályákra csak úgy tódul a chassid ifjúság. A bukovinai 3000 középiskolai tanulóknak több, mint a fele, zsidó. Az egyetem jogi fakultásán is többségben van a zsidó joghallgató. 105 gyakorló ügyvéd közül pl. 90 zsidó. Zsidó az orvosok $\frac{2}{3}$ -a is. A bírósági alkalmazottaknak pedig 14°/_o-a zsidó.

= **Az angol zsidó nők** 1902. májusán nagygyűlést tartanak Londonban. Ez érdekes összejövetelen a kenyérkereső angol nők módot akarnak keresni az angol zsidóság szociális, szellemi és erkölcsi helyzetének előbbvitelére.

□ **Österreichische Wochenschrift** (Bécs, 1901. 41—43.) *Nehemias und seine sociál-politischen Bestrebungen* című, hosszú értekezésben bemutatja *Nehemias* — ismertebb nevén *Tirschata* — egész működését: miként hathatott oly elhatározó befolyással Juda egész népére, micsoda összeköttetései voltak a perzsa udvarral, mely nemzetséghez tartozott? stb. Szóval megvilágítja az előttünk eddig oly ismeretlen kort s bemutatja e nagy férfit a maga teljes valóságában.

E G Y E S Ü L E T I É L E T.

T u d ó s i t á s.

A közp. választmány október 24-én tartott üléséből a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Dr. Braun Salamon, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Győri Adolf, Halász Náthán, Kuttner Miksa, Maislis Ferencz, Mendl Lajos, Ózer Zsigmond, Pfeiffer Ignác, Révai Miksa, Reif Jakab, Sebestyén Manó, Székely Lajos, Tolnai I. Béla és Wolf Ármin.

Távollétöket kimentették: Lederer Ábrahám, Mandl Bernát, Singer A. Henrik, Schichtancz Ármin és Adler Simon.

A tanácskozás a következő rendben folyt:

1. A szeptember hó 19-én tartott ülésről szóló jegyzőkönyvet a választmány hitelesíti.

2. Elnök üdvözlését fejezi ki a választmány nevében Reif alelnöknek egyetlen leányának Elza k. a. eljegyzése alkalmából, kívánván, hogy e frigy tartós boldogságot jelentsen családi életében, továbbá üdvözli elnök dr. Braun Salamon tanár urat, a ki ma először vesz részt a választmány tanácskozásaiban és azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy a választmány benne ép oly buzgó, mint munkabíró tagot nyert, mire dr. Braun igéri, hogy tőle telhetőleg fogja az egyesület érdekeit előmozdítani.

3. Elnök jelenti, hogy a választmányi tagokból álló nagy küldöttség élén átadta Halász Náthán igazgató urnak a tiszteletbeli tagságról szóló diszokmányt és hogy ezt az új disztag igen szép beszédben megköszönte. A jelenlevő Halász Náthán ez alkalommal is újra igéri, hogy az egyesületi érdekek előmozdítására egyszerűen fog mindenkor közreműködni, mely kijelentését a választmány éljenzéssel fogadja.

4. A pesti izr. hitk. elemi és polg. fiúiskola tantestülete úgy mint minden évben, most is gyűjtést rendezett az árva-alap javára. Stern Ábrahám igazgató a gyűjtött 47 kor. 47 fillért beküldte az egyesület pénztárába. A választmány ezt köszönettel tudomásul veszi.

5. A választmány az elnökség javaslatára 2 tanító részére megszavazza a hat heti betegsegélyt, összesen 120 koronát. Özv. Fried Zsigmondné kérvényét az özvegyi jutalék kiszolgáltatása ügyében a választmánynem intézhette el, mivel az elhalálozott tag életkorát igazoló hiteles okmány nem volt mellékelve.

6. Singer és Wolfner jelentése szerint a Radó-féle magyar olvasókönyvek közül a IV. osztályu rész fogyófélben lévén, a választmány az elnökség egyhangu véleménye alapján annak újbóli kinyomatását rendeli el, miről Radó Vilmos, mint szerző, kellő időben értesítendő, hogy a könyvet az esetleg szükséges javításokkal ellátva, idejekorán sajtó alá rendezhesse.

7. Elnök jelenti, hogy az új magyar nyelvkönyv kéziratát a megbízott szerző többszöri sürgetés daczára a határidő lejártáig be nem szolgáltatotta minek következtében az elnökség nevében azt javasolja, hogy e könyv megírását pályázat útján eszközölhesse. A választmány ezt határozattá emeli.

8. Elnök előadására a választmány az *Erzsébet* királyné nevét viselő segély-alapítvány esedékes kamatjainak kiadhatása végett a szokásos pályázat közzétételét elrendeli.

9. Az egyesület rendes tagjainak kötelékébe a választmány a következő két tanítót veszi fel: Breuer Gyula győri és Büchler Hugó miskolci tanítót; előbbi megfelelő tagdíjpótlás kötelezettsége mellett, utóbbit minden tagdíjpótlás nélkül.

10. Lippe József, debreceni tanítónak a tagdíjhátralék ügyében beadott kérvényét a választmány tekintetbe veszi.

11. Csajági Béla, az árvaház gondozása alatt levő Klein Jenő tanító-árváról, a kit az egyesület annak idején gyámolított, kedvező jelentést tesz. Örvendetes tudomásul szolgál.

Pályázat.

Az „Orsz. izr. tanítóegyesület“ az izr. felekezeti népiskola II., III. és IV. osztályaiban szükséges *magyar nyelvkönyvek* megírására ezennel pályázatot hirdet.

A feltételek a következők:

1. A felkarolandó anyagra, valamint az irányra nézve a kormány által kiadott legújabb tanterv legyen irányadó.

2. Az I. füzet terjedelme 3-, a II.-diké 4-, a III.-diké 5 nyomtatott ivre tervezendő.

3. Pályázótól megkivántatik, hogy az I. részt a II. osztály számára teljesen kidolgozva, a II. és III. részből csak a tervezetet és egy-egy kidolgozott fejezetet küldjön be.

4. A pályázat titkos, a szerző nevét tartalmazó zárt, jelíges levél kíséretében 1902. évi márczius hó 1-ig beküldendő.

5. A pályázatban csak egyesületi rendes tagok vehetnek részt.

6. A bírálók által legjobbnak talált munka szerzője mind a három kötet szerkesztésével fog megbízatni.

7. A szerkesztői tiszteletdíj minden 6300 példányból álló kiadás nyomtatott íve után 50 korona az első, és 30 korona minden újabb kiadás alkalmával.

Budapest, 1901. október 28-án.

Az „Orsz. izr. tanítóegyesület“ nevében :

Hajnal Jakab,
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula,
egyes. elnök.

Pályázat.

Az „Orsz. izr. tanítóegyesület“ által létesített és kezelt „Erzsébet“ alapítvány kamatai (100 korona, melyet Győri Adolf egyes. pénztáros ur sajátjából 120 koronára emelt) f. é. november hóban kerülnek *leánykiházasítási segély* czimén kiosztás alá.

Ezen segély elnyerésére pályázhatnak oly tanítók, a kik legalább három év óta tagjai az egyesületnek.

A pályázati kérvények legkésőbb *f. é. november 15 ig* az egyesület elnökségénél nyújtandók be.

A megszavazott segély tanítók kiházasítandó gyermekének adatik ki akkor, a mikor okmányokkal kimutatja, hogy az esküvő már hivatalosan (anyakönyvileg) kitűzetett vagy időközben már megtörténtnek nyilvánított.

Budapest, 1901. október 28-án.

Az elnökség.

Folyó évi október hóban tagsági díjat fizettek :

a) Pártoló tagok :

	kor.		kor.
Boschán Jakab, Bpest ...	10.—	Glasner József, Bpest ...	10.—
Brachfeld Arnold, Bpest ...	10.—	Leitersdorfer és társa, Bpest ...	10.—
Deutsch Jakab, Bpest ...	10.—	Singer és Wolfner, Bpest ...	10.—
Deutsch I. József, Bpest ...	20.—	Schmidl Albert, Bpest ...	10.—
Dr. Ernyei Mór, Bpest ...	10.—	Spitzer Gerson és társa, Bpest ...	20.—
Freund Vilmos, Bpest ...	10.—	Trotzer Alajos, Bpest ...	10.—

b) Rendes tagok :

	hátr. f. é. korona.		hátr. f. é. korona.
Bánóczi Henrik, Temesvár ...	6.—	Sugár Ferencz, Tápió-Szele	4.—
Borsodi Miksa, Ürmény ...	8.—	Schischa Adolf, Pápa ...	2 8.—
Füredi Ignác, Bpest ...	8.—	Schlesinger Vilmos, Mosdós ...	8.—
Friedmann Lipót, Ungvár ...	5 —.—	Schwarcz Mór Bpest ...	8.—
Lustig Susman, Bpest ...	8.—	Schwarcz Márk, Vác ...	2 —.—
Neumann Vilmos, T.-Beő ...	4 —.—	Szalai Dávid, Bpest ...	8.—
Pollacsek G. Vilm., Marosvásárhely	8.—	Tauszk Ede, Lugos ...	8.—
Popper Lajos, P.-Födemes ...	4 —.—	Várad Zsigmond, Bpest ...	8 —.—
Radó Vilmos, Bpest ...	8.—	Weisz Náthán, Turóluka ...	4 —.—
Solt Samu, Kis-Kun-Hegyes ...	8.—		

Bárcza-gyűjtés.

	kor. fill.
A pesti izr. hitk. elemi és polgári fiiskola tantestületének gyűjtése	47.47
a beiratások alkalmával	1.—
Halász Mór, Szatmár	

Gyűjtés az árva-alapra.

	kor. fill.
A bajai izr. tanítótestület gyűjtése a beiratások alkalmával ...	22.12

Budapest, 1901. okt. hó 25-én.

Győri Adolf
pénztáros.

Hirek iskoláink életéből.

Olvasóköri serdülő leányok számára. November 1-én nyílik meg a pesti izr. hitk. polgári és elemi iskolájánál, külföldi minta után, a serdülő leányok számára egy *továbbképző tanfolyam*, a melyen a világirodalom és történelem gondosan kiválogatott és fiatal leányoknak megfelelő művei, továbbá vallás-erkölcsi könyvek olvastatni fognak. Az előadásokat háromszor hetenkint 2—2 órában tartják. A kurzus tanulói 9 havi tartamra havonként 5 koronát fizetnek. E továbbképző kurzusokon a tanítás központja kedély- és szívképző remekművek olvasása, mihez az olvasottak tárgyalása és megbeszélése fűződik úgy, hogy az olvasmányok és a hozzáfűzött előadások az iskolában szerzett tudást kiegészítik, a serdülő leányok fogékony kedélyét nemesítik, értelmüket fejlesztik és őket az élet helyes megismerésére és a dolgok igaz megítélésére képesítik. E tanfolyam tanárai: *Halász Nátán*, Bárd Rezső és Rudensky Südfeld Fanny tanárok.

Tanítói jubileum. F. é. október 1-én telt le 25 éve, hogy *Kacz Henrik* kartársunk, a lipótsz.-miklósi izr. iskolánál működik. Kiváló sikerekkel terjesztette a magyar nyelvet; ő volt az, a ki iskolájában a magyar nyelvet mint tannyelvet bevezette, a miért a közoktatásügyi miniszter a kir. tanfelügyelő ajánlatára már évekkel ezelőtt elismerő oklevéllel kitüntette. Volt tanítványainak egész serege szeretettel környezi őt, a ki kartársai körében is kedvelt férfiú. Sok ilyen tanítót a hazának!

VEGYESEK.

Figyelmeztetés. Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat a f. év végeig annál biztosabban beküldeni sziveskedjenek, minthogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a január havában kiadandó névsorból mellőzni.

Hymen. Egyesületünk érdemes alelnökének, *Reif Jakab*, főreáliskola tanár úrnak szépséges, művelt egyetlen leánya, Elza kisasszony jegyet váltott Wolf Sándor mérnök úrral, egy helybeli villamos vállalat műszaki főnökével. E szívbéli frigy hozzon örömet és boldogságot a mindnyájunk által szeretve tisztelt kartársunk és barátunk hajlékába, a mi nekünk is nagy örömet okozna, hiszen a harmincz évi együttműködés egyesületünk vezetésében oly szorossá fűzte össze lelkeinket, hogy lehetetlen vele együttne éreznünk s így vele együtt mi is kívánjuk, hogy gyermekének frigye végtelenül boldog legyen! — *Steiner Mór*, kartársunk Tatán jegyet váltott Veichsler Adolf, tatai bornagykereskedő Gizella leányával. — *Margarethen Izrael*, Ungvárt működő kartársunk leányát, Etel kisasszonyt eljegyezte Arnstein Zakariás úr S.-A.-Ujhelyről. — *Grünberger Fülöp*, nyug. nagy-bittsei tanító leányát, Valéria kisasszonyt eljegyezte Pollatschek Ferdinánd, klicsini kereskedő. — *Singer Adolf*, balassagyarmati tanító Blanka nevű leánya jegyet váltott Kollman Márk, nagy-oroszi rabbival. — Fogadják mindannyian szívből fakadó üdvözleteinket!

Díszokmányok átadása. Október hó 6 án, Szimchász-Torah napján adta át a közp. választmány nagy küldöttsége *Halász Náthán* urnak, a pesti izr. hitk. elemi és polgári leányiskola igazgatójának a tiszteletbeli taggá történt megválasztásáról szóló díszokmányt. A küldöttséget, melyen Bárd Rezső, Pfeiffer Ignác, Singer A. Henrik, Csajági Béla, Tolnai I. Béla, Ózer Zsigmond, Mendl Lajos stb. részt vettek, Kornfeld elnök vezette. Szóló méltatván azon érdemeket, melyek a közgyűlést arra készítetik, hogy az ünnepeltet dísztagjai sorába egyhangulag megválasztotta, azon kivánsággal nyújtotta át neki a díszoklevelet, hogy tartós jó egészségben még igen soká örvendezhessen az új tisztségnek.

Halász az oklevelet meghatottsággal vette át és hosszabb beszédben jelezte a vezérelveket, melyeket életpályáján mindig szem előtt tartott és a melyeknek szolgálatában ezután is minden erejét latba fogja venni, a zsidó tanítói név becsületére és az egyesület üdvére.

Ezután következett a vendéglátás, miben az ünnepeltnek neje szeretetreméltóan túltett minden várakozásnak és a küldöttség egy kellemetesen töltött óra után a legjobb hangulattal, azon tudatban távozott, hogy egy érdekes tanférfit, kedves kartársat az őt méltán megillető kitüntetésben részesítette.

— Nagyságos dr. *Réthy Mór*, műegyetemi tanár volt a második dísztag, a kinek a választmány küldöttségileg átadatta a díszoklevelet. Ugyancsak Kornfeld elnök vezetése mellett tisztelgett nevezett tanügybarát és kiváló főiskolai tanférfinál dr. Braun Salamon, Hajnal Jakab, Reif Jakab, Schichtancz Ármin és Singer A. Henrik, október hó 27-én az ünnepelt lakásán.

A küldöttség vezetője előadta azon okokat, a melyek a hazai zsidó tanítóságot arra készítették, hogy dr. Réthy Mór ur nevét dísztagjainak névsorába iktassa, kiemelvén, hogy a közgyűlés különösen azt az érdemet kívánta elismerésével kitüntetni, melyet az ünnepelt a tanügy terén azáltal szerzett, hogy kiváló társadalmi állását arra használta fel, hogy a pesti izr. tanítók anyagi érdekeiért a nyilvánosság előtt síkra szállt, kimutatván, mennyire függ össze az iskola egészséges fejlődése a tanító anyagi jólétével.

Az új dísztag megköszönvén a kitüntetést, átveszi a díszokmányt és a következő, tartalmas beszédben fejti ki nézeteit a felekezeti tanügy fejlesztésének szükségéről:

Igen tisztelt Elnök ur!
Igen tisztelt uraim!

Mélyen meghat az a kitüntetés, melyben engemet részesíteni kegyeskedtek. Mikor én az iskolai tanítók ügyében felszóllaltam, csak egy gondolatom volt, a kötelességteljesítés gondolata. Születésemnél, nevelésemnél, egész életem lefolyásánál fogva összefüggök Önökkel, uraim. Apám tanító volt; 48—49-ben még buzgón működött a nagykőrösi zsidó iskolában; ezután eltérve e kevésbé hálás pályától, kereskedő lett anélkül azonban, hogy azt egészen elhagyta volna; mert én nekem tanítóm és nevelőm maradt végig; és a mivé lettem, annak a szellemnek köszönhetem, a melyet ő belém csepegtetett, annak a szellemnek, a melynek gyökerei a zsidóságba és magyarságba egyenlő mélyre hatolnak. Azért, Önök uraim, kik ugyanannak az iskolának tagjai, melynek atyám szentelé volt élete javarészét, kiket ugyanaz a szellem lengi át, mely ötet áthatotta volt, természetesen összefüggnek velem. Mint magam is tanító, tudom, mi a feladatuk és hogy annak pontos teljesítésétől mi függ. Mi emberek általában, de mint zsidók különösen annyit érünk egész életünkön át, a mennyire az iskola bennünket képesített és az, a mivé később fejlődünk, attól függ, hogy az iskola lelkünket mennyire nemesítette, hogy mennyire tette fogékonnyá az iránt, a mi az igaz embernek feladata és célja.

Hogy nem lehet elvárni, hogy jelenlegi szűk viszonyaik között és túlcsigázódottságukban oly magasra vigyék az ifjúságot, mint különben vinnék, az természetes dolog. Az is természetes, hogy az iskola fejlődése és a tanfériak minősége szorosan összefügg alkalmazásuk, fizetésük és előmenetelük egész rendszerével. Kötelességem volt tehát rámutatni arra a sok visszásságra, mely e tekintetben hitközségünkben fenáll.

Reményelem, hogy kitartással sikerülni is fog a megkezdett munka sikeres befejezése. És tovább megyek. Reményelem, hogy sikerülni fog a zsidó iskolának továbbfejlesztése és a zsidó iskoláknak és vele a zsidó életnek magasabb niveaura való emelése.

Mert a hogy a viszonyok most állanak, Önök, tisztelt uraim, akkor bocsátják ki kezeikből a gyermeket, a mikor a zsidó iskolára a legnagyobb szükség volna. Ugy ifjaink, mint leányaink vagy nekünk idegen légkörben nőnek fel elejétől végig, vagy ha zsidó iskolában kezdtek tanulni, kikerülnek belőle, még mielőtt a zsidóságban megerősödtek volna.

Ez így nem maradhat, ennek meg kell változni. Mert ne feledjük, valódi zsidó nevelés csak zsidó felekezeti iskolában lehetséges. Azért a zsidó iskolaéletnek tovább kell fejlődnie, mert csak úgy lesznek majd nekünk is az élet minden terén zsidó voltokra büszke, önérzetes, erőteljes férfaink és asszonyaink.

Az Uristen adja, hogy úgy legyen!

Önöknek pedig, tisztelt Uraim, és nagyrebecsült egyesületüknek hálásan köszönöm szives jóindulatukat és barátságukat, melybe magamat továbbra is ajánlom.

A küldöttség nagy lelkesedéssel kísérte e tartalmas beszédet és többször megéljenezte a szónokot.

A hivatalos fogadtatás után következett beszélgetésben, melyen az ünnepelt férfi hitvese is a legbarátságosabban résztvett, a küldöttségnek örömmel volt alkalma tapasztalhatni, mily kiválóan érdemes új tagot nyert az egyesület dr. Réthy Mór műegyetemi tanár ur személyében, olyant, a kire Magyarország tudományos világa is büszkeséggel rámutat.

Egy kis megjegyzés Hosszú, 35 évi küzdelem és verejtékes munka árán az *Országos Izraelita Tanítóegyesület* a sikerek egész láncolatát vívta ki működésének minden terén. Tények beszélnek! Ki ne ismerné azt a sok nyomort, melyet enyhített és azt a fájdalom és keserűség fakasztotta temérdek könyüt, miket a tanító-özvegyek és árvák arczáról felszárított. Avagy van-e a zsidó felekezet számottevő tagjai között csak egy is, aki tagadásba venné azt, hogy nem az *Országos Izraelita Tanítóegyesület* volt az, melynek kezdeményezésére és közbenjárására megszűnt a sok áldástalan perpatvar, mely eladdig a zsidó hitközségek és azok tanítói közt az oly szükséges békét, együttérzést és együttműködést feldúlta. De *becsülettel* működött egyesületünk *kulturális* téren is. Nem hívatkozom én ezúttal ama számos meleg üdvözlésre és hálás elismerésre, melyekkel társadalmunk legtávolabb rétegei is elhalmoztak bennünket, de örömmel és jogos büszkeséggel mutatok rá ama, kitüntető dicséretre, melyben közoktatásunk legfelsőbb öre, dr. *Wlassics Gyula*, m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr részesített, így szólván hozzánk: *„Hogy hazánkban a zsidók intelligenciájuk és rendületlen hazafiságuk által a nemzet gerinczét képezik, első sorban önöknek köszönhetjük!”* És minek említsem fel az *ezredéves kiállítási érmet*, melyet a zsüri nekünk ítelt egyesületi *kiadványainkért*, mikor büszkeséggel hivatkozhatom számtalan tudós rabbira, hitközségekre, stbre, kik valamennyien örömmel és készséggel támogattak törekvéseinkben. És mindezek után mégis mire ébredünk? . . .

Lapozgatván a *Magyar Zsidó Szemle* f. é. 4 ik számában, sajnálattal látjuk, hogy egyedül a *Dunántuli Rabbiegyesület vezetőségének* jóindulatát nem sikerült eddig kiérdemelnünk. Az idézett folyóiratban ugyanis dr. *Bern-*

stein B. szombathelyi főrabbi ur, a D. R. E. f. évi augusztus hó 12—13-án tartott közgyűléséről számol be. A zsidó hitoktatási könyvekről szólván, az Orsz. Izr. Tanítóegyesület *sziduráról* is ad véleményt. Kemény, kiméletlen és lesújtó bírálatát — mit később még szőnyegre hozunk — így fejezi be: „a közgyűlés nem tartja megengedhetőnek, hogy iskoláink kizárólag ily imakönyvek használatára legyenek utalva.“ Hanem azért kegyes jóindulattal viseltetik irántunk a főtisztelendő testvéregyesület s a testvér őszinte szeretetével határozta el magát arra, hogy „bár nincs szándékában *anyagiakban* az Orsz. Izr. Tanítóegyesülettel a versenyt felvenni, mégis — a *Schlesinger czég múlt évben kiadott imakönyvét fogadja el*, a czég ajánlata szerint *átvizsgálás és javítás céljából*. (A mi szidurunk tehát még *erre* sem érdemes.) Mely fárasztó munkával dr. *Perls* Ármin, pécsi főrabbi urat bizták meg.

35 éve dolgozunk, küzködünk, fáradunk s azon vagyunk egy akarattal, hogy évről-évre jobbat és jobbat alkossunk! E 35 évben el voltunk a Dunántuli Rabbiegyesület áldása és segítsége nélkül. Megsegített a jó Isten e hosszú időn által s rendíthetetlen hittel bizom benne, hogy meg fog segíteni ezentul is, mert jóságos a Mindenható, ki övéit el nem hagyja s igaz törekvéseiket mindig diadalra viszi.

És végül, miután tudomásunkra esett, hogy a Rabbiegyesület említett közgyűlésén számosan ügyünk mellett kardoskodni szivesek voltak — e főnkelt szellemű rabbi uraknak a magam és egyesületünk nevében hálás köszönetemet fejezem ki.

Kornfeld Gyula.

A nyugdíj-revizio ügyéhez. A következő felhívás közlésére kértünk fel, a mely kérésnek kész örömmel teszünk eleget: *Felhívás a hazai Tanítószághoz!* Mindenki igyekszik jövőjét anyagi tekintetben biztosítani. A katonatisztek évi dotációja már felemeltetett, a lelkészek fizetésének 600, illetve 800 forintra kiegészítése folyamatba tétetett; a tisztviselők fizetésjavítása kilátásba helyeztetett s már nagyban dolgoznak a belügyminiszteriumban a törvényjavaslaton, mely hivatva lesz részükre jobb anyagi jövőt teremteni. Hát a tanítószághoz ki hordja szívén? Mi magunk sem! A tanítószághoz hallgat mélyen . . . Édes feleink! Ébredjünk fel lethargikus álmunkból! — 28000 intelligens ember férfias szava bizonyára kellő súlylyal bír majd ott, hol jogos és méltányos kérelme felett dönteni fognak. Igazságos ügyünk mellett indítsunk országos mozgalmat; hiszen e tényünkkel nemcsak magunk s szeretett családjainknak használunk, de közvetlenül édes hazánk tanügye előbbrevitelének is jelentékeny szolgálatot teszünk. Éhes, elégedetlen hadsereggel nem lehet csatát nyerni; 300—400 frtos fizetésű, folytonosan anyagiakkal küzdő tanító kulturmissiót nem végezhet. Ime itt az alkalom! Sorakozzunk! Egyik legégetőbb kérdésben. nyugdíjügyünk rendezésénél kell szavunkat hallatni. Kartársak! Több fontos törvényjavaslat kerül az új országgyűlés napirendjén tárgyalás alá, melyek közül minket, a hazai tanítószághoz, különös mértékben a tanítói nyugdíj-törvény revisiója érdekel. Minden rendelkezésünkre álló törvényes eszközzel hassunk oda tehát egyetemlegesen, hogy ama javaslat, melyet a tanítók országos bizottsága egy memorandum alakjában a revisio érdekében a szakminiszter úrhoz benyújtott, változás nélkül törvényerőre emelkedjék. Nyerjük meg részünkre a hazafias sajtó nagybecsű pártfogását! Kérjük fel igazságos ügyünk szíves támogatására az országgyűlési képviselő urakat! Összetartás, vállvetett munka s a siker biztos. Nagy-Szalonta, 1901. október hó. Hazafias üdvözlettel a nagyszalontai tanítótestület.

Elhalálozás. Vágújhelyen, f. é. október 24-én örök nyugalomra kísérték *Davidsohn Lajos*, nyugalmazott reáliskolai tanárt. A megdicsőült 37 éven át kiváló sikerekkel működött a vágújhelyi izr. iskolánál és páratlan buzgalommal szolgálta a nevelés-tanítás ügyét. A tantestület, melylyel együtt működött külön gyászjelentést adott, melyen kiváló érdemeit méltatja. A

vágújhelyi izr. iskola régi hire az ő nevéhez is fűződik s így maradandó emléket biztosított magának hitközsége és az egész felvidéki zsidóság művelődéstörténetében. Az örök mennyei nyugalom legyen az ő jutalma!

Özv. Szántó Eleázárné, szül. Back Johanna.

Lapunk zártakor vettük a szomorú hírt, hogy özv. Szántó Eleázárné, egyesületünk megdicsőült elnökének özvegye, hosszabb betegség után, életének 65-ik évében jobblétre szenderült. Az Istenben boldogult okleveles tanítónő volt és leánykorában működött is e pályán a szegedi zsidó népiskolánál, míg Szántóval, az akkor még Seligmann Eleázárral házassági frigyre lépett. Férje oldalán volt Pécssett és férjét követte Budapestre. Házassága a lehető legboldogabb volt, míg a sors életének támaszát, büszkeségét gyengéd karjai közül 1893-ban mindnyájunk bánatára elragadta. — Művelt asszony volt bold. Szántóné, okos és finom tapintatú; férjének szerető hitvestársa, okos tanácsadója, gyermekeinek, kik előkelő társadalmi állásban vannak, gondos anyja és céltudatos nevelője volt. Idősebb kartársaink, kik Szántó házában gyakran megfordultak, mindig vendégszerető fogadtatásban részesültek. Élete alkonyán a férje utáni bánat és mindinkább hanyatló egészsége szomorúvá tették napjait; de türelemmel és megadással szenvedett, míglen a halál megváltást hozott számára. Koporsóján gyászolja három fia, számos unokája és nagy családból álló rokonsága; a gyászbeszédet rokona, dr. Kriszhaber erzsébetfalvi pap mondta, méltatva az elhunytban az igazi „*ésesz ehajilt.*“ A temetésen számos tanító, dr. Munkácsi Bernát tanfelügyelő, Stern Abrahám, Mendl Lajos, Ózer Zsigmond az egyesület elnöke és titkára volt jelen. Nyugodjék békével!

Uj tanügyi lap. *Ungarische Pädagogische Revue* (Revue Pédagogique Hongroise) czimen egy hézagot pótló, új paedagogiai folyóirat jelenik meg novembertől kezdődőleg. A lap, mint czíme is mutatja, német és francia nyelven jelenik meg, s célja, hogy hazánk kulturális, de különösen iskolai viszonyait a külfölddel is megismertessék. Az életrevaló vállalatnak szerkesztői *Kemény Ferencz* főreáliskolai igazgató és *Szóllósi Jenő*, fõv. tanító, lapunk ügyes tollu és buzgó munkatársa. A folyóirat, mely kéthavonkinti kettős füzetekben jelenik meg, a következő részekre oszlik: I. Általános rész. II. Népoktatás. III. Középiskolai oktatás. IV. Fõiskolák. V. Szakoktatás. VI. Irodalom. VII. Vegyes közlemények. Előfizetési ára évenként 6 korona. A szerkesztőség (Budapest, VIII. József-utca 54.) szívesen látja a szaksajtó munkásait, ha közleményeikkel felkeresik. A folyóiratot, melynek szép kiállítását külön kell megdicséernünk, olvasóink figyelmébe ajánljuk.

Szerkesztői üzenetek.

Kl. M. Hogy sorait nem közöltük, ezért még nem érdemeljük meg azt a vádat, hogy a vidéki kartársakkal szemben közömbösek vagyunk. Legfőlebb azt mondhatja, hogy fel fogásunk nem helyes. — A mi a bécs-ujhelyi sírkő-leleteket illeti, az inkább a „Magyar Zsidó Szemlé“-be tartozik.

Habermann J., Eperjes. Örömmel vettük tudomásul, hogy buzgalmas utánjárásának sikerült könyveinknek iskolájában tért hódítani. Fogadja ellismerésünket.

G. A. Az Ön díjlevele értelmében a kántori és metszői teendőkhöz kapja 1., 2., 3. és 4. pontban foglalt javadalmazást. Ha Ön e két tisztség egyikéről lemond, jogi kérdéssé válik hogy nincs-e a hitközségnek is joga a szerződést egyik vagy másik pontját felbontani. Erre csakis szakértő ügyvéd adhatna felvilágosítást. Mi azt tanácsoljuk, hogy vegye fel ismét az összes teendőket és szent a békesség Önök között. A sok perpatvar nem hoz áldást az emberre.

Czakó J. Bártfa. Megkaptuk; köszönjük. Miért kívánja, hogy ismertessük?

Többeknek. A mint már 1897-ben, az Értesítő 12. számában közöltük, a tanító a hitközségi adó alól fel van mentve és élvezi a gabella, husvéti liszt kedvezményét, ha a többi hitk. alkalmazottak azt élvezik. Lásd ministeri rendelet 61.071. sz. az 1897. évről.

X. Y. Ha a tanítók buzgalma el nem lankadna, a gyűjtés még a rossz viszonyok mellett is szép eredménnyel járna. Lásd a bajai kartársak gyűjtését a mai kimutatásban.